

Sygn. akt VIU 1016/24

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2024 roku

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Ryszard Jura
Protokolant:	sekr. sąd. Bożena Górkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 października 2024 roku w B.

odwołania W. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.

z dnia 24 lipca 2024r., 27 sierpnia 2024r., nr (...)

w sprawie W. B.

przeciwko Oddziałowi (...) Oddziałowi w O.

o wysokość świadczenia

1/ zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 27 sierpnia 2024 roku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. w ten sposób, że przyznaje W. B. prawo do przeliczenia emerytury w wysokości bez zmniejszenia o sumy kwot pobranych wcześniej emerytur od dnia 17 lipca 2021 roku;

2/ w pozostałym zakresie oddala odwołanie;

3/ stwierdza, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej przesłanki niezbędnej do wydania decyzji od dnia 4 lipca 2024 roku do dnia zapłaty.

Sędzia

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 lipca 2024 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O. odmówił ubezpieczonemu W. B. wznowienia postępowania.

Uzasadniając swoje stanowisko organ rentowy podnosił, iż w dniu 4.06.2024r. Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok w sprawie dotyczącej obliczenia emerytury poprzez pomniejszenie podstawy obliczenia emerytury z wieku powszechnego o kwotę pobranych wcześniej emerytur. Trybunał uznał, że przepis ustawy na to pozwalający, w zakresie w jakim dotyczy osób, które złożyły wniosek o przyznanie świadczeń, o których mowa w tym przepisie, przed 6 czerwca 2012r., jest niezgodny z przepisami Konstytucji.

Skargę o wznowienie postępowania wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Orzeczenie Trybunału wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Orzeczenie Trybunału dotyczące ustawy ogłasza się w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej. Dniem ogłoszenia orzeczenia Trybunału jest dzień ogłoszenia tego orzeczenia w postaci elektronicznej na stronie internetowej organu wydającego dziennik urzędowy.

W związku z tym, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2024r. nie został ogłoszony w Dzienniku Ustaw brak jest podstaw do wznowienia postępowania zakończonego decyzją z 9.11.2017r.

Decyzją z dnia 27 sierpnia 2024 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O. odmówił ubezpieczonemu W. B. ponownego ustalenia wysokości emerytury.

Uzasadniając swoje stanowisko organ rentowy stwierdził, że na wniosek osoby zainteresowanej w sprawie zakończonej prawomocną decyzją, Zakład Ubezpieczeń Społecznych uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala wysokość świadczenia, jeśli zaszła do tego przesłanka, wymieniona w art. 114 ustawy emerytalnej.

W dniu 4.06.2024r. Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok w sprawie dotyczącej obliczenia emerytury poprzez pomniejszenie podstawy obliczenia emerytury z wieku powszechnego o kwotę pobranych wcześniej emerytur. Trybunał uznał, że przepis ustawy stanowiący podstawę do tego pomniejszenia, w zakresie, w jakim dotyczy osób, które złożyły wniosek o przyznanie świadczeń, o których mowa w tym przepisie, przed 6 czerwca 2012r., jest niezgodny z przepisami Konstytucji.

Wydanie wyroku przez Trybunał nie jest przesłanką do uchylenia lub zmiany decyzji, wskazaną w art. 114 ustawy emerytalnej.

Od powyższych decyzji W. B. wniósł odwołania domagając się zmiany zaskarżonych decyzji, wznowienia postępowania i nakazanie organowi rentowemu ponownego obliczenia emerytury bez odliczania z kapitału kwot pobranych (137.361,57zł). Ponadto wyrównania świadczeń za okres, w którym była wypłacana niższa emerytura wraz z waloryzacją i odsetkami ustawowymi.

W odpowiedzi na odwołania ZUS wniósł o ich oddalenie. Objęcie postępowaniem decyzji z dnia 27 sierpnia 2024r., organ rentowy podtrzymał stanowisko zawarte w zaskarżonych decyzjach. Dodatkowo podał, że po odwołaniu wydał decyzję z dnia 27.08.2024r. na podstawie której odmówił uwzględnienia wniosku ubezpieczonego w oparciu o przepis art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Na podstawie art. 219 k.p.c. Sąd połączył sprawy z odwołań W. B. do wspólnego rozpoznania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny

i zważył co następuje:

Decyzją z dnia 24.02.2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. przyznał W. B. prawo do emerytury wcześniejszej od dnia 01.05.2011r.

Decyzją z dnia 9 listopada 2017r. (...) Oddział w O. przyznał odwołującemu prawo do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego od dnia 1 października 2017r. tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Odwołujący nie złożył odwołania od przedmiotowej decyzji wobec czego decyzja ta uprawomocniła się.

Wyrokiem z dnia 4 czerwca 2024 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251), w zakresie, w jakim dotyczy osób, które złożyły wniosek o przyznanie świadczeń, o których mowa w tym przepisie przed 6 czerwca 2012r., jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Bezspornym jest, że powyższy wyrok nie został opublikowany w Dzienniku Ustaw.

Wnioskiem z dnia 16 lipca 2024r. odwołujący wystąpił o ponowne ustalenie świadczenia.

Zaskarżonymi decyzjami z dnia 24 lipca 2024r. i 27 sierpnia 2024r.. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O. odmówił W. B. wznowienia postępowania oraz ponownego ustalenia wysokości emerytury.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie akt organu rentowego.

Odwołanie od decyzji z dnia 24.07.2024r. jest bezzasadne.

Zgodnie z art. 145a § 1 i 2 k.p.a. można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja. W sytuacji określonej w § 1 skargę o wznowienie wnosi się **w terminie jednego miesiąca** od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Organ rentowy rozstrzygnął zatem żądanie odwołującego zgodnie z jego wnioskiem z dnia 16 lipca 2024r. w oparciu o przepisy postępowania administracyjnego, które mógł zastosować w sprawie, zatem takie rozstrzygnięcie należy uznać za zasadne co skutkuje oddaleniem odwołania w trybie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., gdyż wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 czerwca 2024r., do dnia wyrokowania, nie został opublikowany, tym samym nie rozpoczął się bieg terminu do złożenia wniosku o wznowienie postępowania.

Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że odwołujący oprócz wniosku o wznowienie postępowania, w tym samym dniu złożył wniosek o ponowne obliczenie świadczenia emerytalno-rentowego domagając się przeliczenia emerytury w oparciu o wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2024r.

Odwołanie od decyzji z dnia 27.08.2024r. jest uzasadnione.

Wskazać należy na wyrażone w judykaturze poglądy przemawiające za stanowiskiem, że ponowne ustalenie prawa do świadczeń lub ich wysokości w trybie art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023r., poz. 1251 ze zm. dalej ustawa emerytalna) nie wymaga wydania przez organ rentowy postanowienia o wznowieniu postępowania na podstawie art. 149 § 1 k.p.a. (vide: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2005 r., II UZP 15/05, OSNP 2006/17-18/276 oraz uchwała Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów z dnia 10 czerwca 2011 r., III UZP 1/11, OSNP 2012/5-6/68). W pierwszej z tych uchwał odnośnie do zbliżonego do art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej rozwiązania w art. 83a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2024r., poz. 497 ze zm. dalej ustawa systemowa) przyjęto, że przepisy o ponownym rozpoznaniu (nie o wznowieniu postępowania) stanowią *lex specialis* w zakresie, w jakim wznowienie postępowania regulowane jest przez Kodeks postępowania administracyjnego. Instytucja ponownego rozpoznania uprawnień, którą w odróżnieniu od "wznowienia postępowania" posługuje się ustawodawca tylko w odniesieniu do postępowania przed organem ubezpieczeń społecznych, i to bez względu na to, czy okoliczności powodujące takie rozpoznanie sprawy wystąpiły przed rozstrzygnięciem sprawy, czy po jej rozstrzygnięciu, została wprowadzona zamiast wznowienia postępowania administracyjnego (por. druk sejmowy nr 700/02). Projektodawca zmian w ustawie systemowej zwrócił uwagę, że stosowanie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 123) w sytuacjach, w których przewidują one podjęcie działań przez organ wyższego stopnia (wznowienie postępowania, uchylenie decyzji, uznanie decyzji za nieważną czy zażalenie na postanowienie), nie jest możliwe przy jednoinstancyjnej organizacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

"W związku z tym dodane przepisy art. 83a-83c ustawy systemowej mają rozstrzygać te wątpliwości w sposób analogiczny, jak to jest przyjęte w ustawie emerytalnej, przy uszanowaniu zasady, że każda decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kończąca postępowanie podlega kontroli sądowej, a w sprawach, w których zmiany w decyzjach są zgodne z interesem zainteresowanego, tryb postępowania musi być maksymalnie uproszczony (por. także wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2004 r. II UK 250/03, LEX nr 985589; z dnia 13 maja 2004 r. II UK 359/03, OSNP 2004 Nr 24, poz. 425 i z dnia 25 maja 2004 r. III UK 31/04, OSNP 2005 Nr 1, poz. 13)". Także w wyroku z dnia 21 września 2010 r., III UK 94/09 (LEX nr 621346) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że uregulowana w art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej (uprzednio w art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin) oraz art. 83a ust. 1 ustawy systemowej instytucja wznowienia postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oznacza nadzwyczajną kontynuację postępowania w tej samej sprawie, w której organ rentowy ma możliwość zniwelowania własnego uchybienia powstałego przy ustalaniu prawa do świadczenia, natomiast zainteresowany uprawniony jest do ubiegania się o świadczenie, którego mu nie przyznano, jeżeli wcześniej nie powołał się na okoliczności lub nie przedstawił dowodów uzasadniających powstanie takich uprawnień.

Zatem treść art. 114 ustawy emerytalnej, który wyczerpująco reguluje materię ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości oraz zapewnienie czynnego udziału stron w postępowaniu (art. 10 k.p.a.) poprzez zawiadomienie o wszczęciu postępowania na podstawie art. 61 § 4 k.p.a. - mimo treści art. 124 tej ustawy (odsyłającego do stosowania w sprawach w niej nieuregulowanych do Kodeksu postępowania administracyjnego) - nie uzasadnia wydawania rozstrzygnięcia o wznowieniu postępowania w trybie przepisów rozdziału 12 Kodeksu postępowania administracyjnego. Ponadto w uzasadnieniu wyroku z dnia 17 sierpnia 2016 r., I UK 333/15, LEX nr 2120891, Sąd Najwyższy wskazał, że "w ubezpieczeniach społecznych regułą jest kształtowanie sfery prawnej ubezpieczonych i instytucji ubezpieczeniowej z mocy prawa. Zasada ta znajduje odzwierciedlenie w art. 100 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym prawo do świadczeń w niej określonych powstaje (in abstracto) z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia prawa. Prawo do świadczeń powstaje i istnieje niezależnie od decyzji organu rentowego, a tylko jego realizacja w postaci wypłaty świadczenia wymaga potwierdzenia decyzją. Skoro decyzje organu rentowego sprowadzają się - zasadniczo - do deklaratywnego potwierdzenia uprawnień przysługujących ubezpieczonym z mocy prawa, to przepisy odnoszące się do trwałości i wzruszalności decyzji organu rentowego nie mogą być interpretowane i stosowane w taki sposób, który prowadziłby do trwałego pozbawienia osób ubezpieczonych uprawnień przysługujących im ex lege. Deklaratywny charakter decyzji organu rentowego potwierdzających przysługiwanie ubezpieczonemu prawa do określonego świadczenia rzutuje szczególnie na ograniczenie ostateczności decyzji organu rentowego odmawiających prawa do świadczenia, ponieważ stabilność negatywnego rozstrzygnięcia o prawach jednostki nie jest w tym przypadku wartością, która mogłaby przeważać nad rzeczywistą realizacją konstytucyjnego i ustawowego prawa do zabezpieczenia społecznego. W tym kierunku zmierza wykładnia i praktyka Sądu Najwyższego dotycząca art. 114 ustawy emerytalnej. Traktuje ona ten przepis jako podstawę prawną dla weryfikacji i wzruszalności decyzji organów rentowych, w których zawarto ustalenia pozostające w obiektywnej sprzeczności z ukształtowanym ex lege stanem uprawnień emerytalno-rentowych zainteresowanych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 249/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 152; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 247/09, LEX nr 585725; z dnia 9 grudnia 2015 r., I UK 533/14, LEX nr 1958500 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I BU 4/11, LEX nr 1101321). Sprzeczność ta zachodzi zarówno w przypadku decyzji organu rentowego błędnie przyznających świadczenie (potwierdzających prawo do świadczenia), pomimo że prawo do niego nie powstało, jak i w przypadku decyzji błędnie odmawiających realizacji prawa do świadczenia, przysługującego z mocy prawa ubezpieczonemu. Niezgodność ta może powstać także na skutek popełnionych przez organ rentowy uchybień normom prawa materialnego. Eliminacja tych sprzeczności stanowi uzasadnienie dla ponowienia postępowania zakończonych ostateczną decyzją organu rentowego, której rozstrzygnięcie jest niezgodne z ukształtowaną ex lege sytuacją prawną ubezpieczonego. W ponawianym postępowaniu organ rentowy dąży do ustalenia, czy popełnione uchybienia (przede wszystkim w zakresie prawa materialnego ale także procesowego) lub przedłożone dowody albo ujawnione fakty mają wpływ na zmianę dokonanych wcześniej ustaleń, od których zależy potwierdzenie uprawnienia ubezpieczonego do określonego świadczenia. Skoro niekwestionowanym celem art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest podważenie obiektywnie wadliwej decyzji organu rentowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 249/07, OSNP 2009/11-12/152), to zakres jego zastosowania nie może ograniczać się tylko do tych przypadków, gdy organ rentowy wydał obiektywnie wadliwą decyzję na korzyść zainteresowanej osoby (która potwierdziła deklaratywnie prawo do emerytury mimo niespełnienia przez nią przesłanek nabycia tego prawa). Przepis ten tym bardziej powinien znajdować zastosowanie do eliminacji z obrotu takich wadliwych decyzji organu rentowego, które w wyniku błędnej (ze strony organu rentowego) wykładni przepisów prawa lub błędnego zastosowania przepisów prawa do prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, doprowadziły do pozbawienia jednostki możliwości faktycznego korzystania z przysługujących jej z

mocy samego prawa świadczeń emerytalnych. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, że określenie „błąd organu rentowego” obejmuje sytuacje, w których organ rentowy miał podstawy do przyznania świadczenia, lecz z przyczyn leżących po jego stronie tego nie uczynił. Za takie przyczyny uznaje się wszelkie zaniechania tego organu, każdą obiektywną wadliwość decyzji (teoria tzw. obiektywnej błędności decyzji), niezależnie od tego, czy jest ona skutkiem zaniechania, pomyłki, celowego działania organu rentowego, czy też rezultatem niewłaściwych działań pracodawców albo wadliwej techniki legislacyjnej i w konsekwencji niejednoznaczności stanowionych przepisów. Oznacza to, że przedmiotowe pojęcie obejmuje również niedopełnienie przez organ rentowy obowiązku działania z urzędu na korzyść osób uprawnionych do świadczeń emerytalno-rentowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2011 r., I UK 332/10, LEX nr 811827; z dnia 4 grudnia 2012 r., II UK 130/12, OSNP 2013 nr 21-22, poz. 258; z dnia 9 grudnia 2015 r., I UK 533/14, LEX nr 1958500 i powołane w nich wcześniejsze orzecznictwo). „Jak przyjęto w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1997 r., III ZP 40/97 (OSNAPIUS 1998 Nr 14, poz. 429), „prawidłowa wykładnia obowiązującego przepisu, odmienna od przyjmowanej uprzednio, jest nową okolicznością (...). Ujawniona po uprawomocnieniu się decyzji stanowi podstawę do wznowienia postępowania (...)”. Z orzeczenia tego wynika wprost, że ustalenie w toku postępowania, zapoczątkowanego kolejnym wnioskiem skarżącej o przyznanie prawa do emerytury, obiektywnej niezgodności wcześniejszej decyzji organu rentowego z obowiązującymi w tym zakresie regulacjami, dotyczącymi przesłanek nabycia prawa objętego wnioskiem, upoważnia organ do wzruszenia decyzji organu rentowego korzystającej z przymiotu ostateczności. W stanie faktycznym sprawy, w której podjęto uchwałę z dnia 26 listopada 1997 r., III ZP 40/97, źródłem wspomnianej niezgodności było wydanie przez organ rentowy decyzji o przyznaniu prawa pomimo nieustalenia w toku postępowania, że spełnione zostały wszystkie przesłanki nabycia tego uprawnień z mocy ustawy. W ocenie Sądu Najwyższego, mimo zmiany stanu prawnego w tym zakresie, poglądy wyrażone w uzasadnieniu uchwały z dnia 26 listopada 1997 r., III ZP 40/97, znajdują zastosowanie w sprawach takich jak niniejsza, w których źródłem obiektywnej niezgodności wcześniejszej, ostatecznej decyzji organu rentowego z przepisami prawa znajdującymi zastosowanie do jej wydania jest wykładnia przepisów emerytalnych odmienna od wykładni przyjętej dotychczas. Przepis art. 114 ustawy emerytalnej nie powinien być stosowany w taki sposób, aby ze względu na cechę ostateczności w obrocie prawnym funkcjonowały obiektywnie błędne decyzje organu rentowego. W dalszej kolejności należy odwołać się do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2013 r., III UK 145/12 (LEX nr 1408199), w którym wyjaśniono znaczenie zawartego w art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej „ujawnienie okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji”, stanowiącego przesłankę ponownego ustalenia prawa do świadczenia emerytalnego. Sąd Najwyższy podkreślił, że użyte w art. 114 ustawy emerytalnej słowo „okoliczności” występuje w dwóch znaczeniach:

- 1) okoliczności faktycznych oraz
- 2) okoliczności sprawy.

Kontekst przepisu art. 114 ustawy emerytalnej nie stwarza podstaw do ograniczenia znaczenia występującego w nim zwrotu „okoliczności” wyłącznie do „okoliczności faktycznych”. Dlatego nie można przypisywać pojęciu „okoliczności” wyłącznie wąskiego znaczenia. Dążąc do ustalenia znaczenia zwrotu okoliczności, należy uwzględnić szerszy kontekst użycia analizowanego pojęcia w przepisie art. 114 ust. 1 ustawy. Ten kontekst determinowany jest przez wspomnianą wcześniej funkcję art. 114 ustawy emerytalnej, jaką jest zmiana treści decyzji organu rentowego sprzecznych z ukształtowanymi z mocy prawa uprawnieniami osób ubezpieczonych. Skoro w myśl wyroku z dnia 26 lipca 2013 r., III UK 145/12, LEX nr 1408199, pod pojęciem okoliczności należy rozumieć ogół wymagań formalnych i materialnoprawnych związanych z ustaleniem decyzją rentową prawa do świadczeń emerytalno-rentowych (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2004 r., II UK 228/03, OSNP 2004 Nr 19, poz. 341), to ujawnieniem okoliczności w rozumieniu art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS może być stwierdzenie, że wcześniejsza decyzja organu rentowego (odmawiająca prawa do świadczenia) opierała się na błędnej wykładni przepisu normującego jeden z warunków nabycia prawa do emerytury. Mając zaś na względzie zarysowaną powyżej koncepcję obiektywnej błędności decyzji organu rentowego, przepis art. 114 ustawy emerytalnej tym bardziej powinien znajdować zastosowanie, gdy obiektywnie wadliwa decyzja organu rentowego, odmawiająca ubezpieczonemu potwierdzenia przysługującego mu prawa do świadczenia emerytalnego, jest efektem konsekwentnego nieuwzględniania przez organ rentowy wykładni ustawy o emeryturach i rentach dokonywanej w różnych sprawach przez Sąd Najwyższy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 czerwca 2012 r., III UK 125/11, LEX nr 1619710; z dnia 13 lipca 2011 r., I UK 12/11, LEX nr 989126; z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09, LEX nr 987667 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 listopada 2013 r., I UK 257/13, LEX nr 1555174; z dnia 18 października 2013 r., I UK 164/13, LEX nr 1555124; z dnia 11 kwietnia 2012 r., I UK 439/11, LEX nr 1675091).

W konsekwencji mając na uwadze wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 czerwca 2024 r., organ rentowy powinien zakwalifikować żądanie odwołującego ponownego ustalenia wysokości emerytury, jako znajdujące oparcie w art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, mając na względzie, że ujawnieniem okoliczności w rozumieniu art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej może być również stwierdzenie, że wcześniejsza decyzja organu rentowego opierała się na niekonstytucyjnym przepisie prawnym.

Organ rentowy odmawiając wznowienia postępowania i ponownego ustalenia wysokości emerytury podnosił, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 czerwca 2024r. nie został opublikowany w Dzienniku Ustaw.

Art. 190 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej formułując nakaz niezwłocznego ogłoszenia w stosownym organie urzędowym każdego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, nie określa skutków prawnych orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, które wbrew temu nakazowi nie zostanie opublikowane. Jednocześnie inne ustępy tego przepisu bezpośrednio do problemu urzędowej publikacji orzeczenia nie nawiązują. Wynika z nich, że każde orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego ma moc powszechnie obowiązującą i jest ostateczne (art. 190 ust. 1), pozbawia niekonstytucyjny akt normatywny jego mocy obowiązującej (art. 190 ust. 3) oraz stanowi podstawę do wzruszenia rozstrzygnięć wydanych na podstawie tego aktu (art. 190 ust. 4). Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego ogłoszone przez przewodniczącego składu orzekającego, lecz nie publikowane w stosownym organie urzędowym, niewątpliwie istnieje w obrocie prawnym, a tym samym wywołują określone skutki prawne (vide: skutki prawne wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 marca 2026r., K 47/15, M. W. – LEX/el. 2016).

Brak publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2024r., w ocenie Sądu rodzi zagrożenie dla praw i wolności obywateli oraz narusza ich zaufanie do państwa i stanowionego przez nie prawa, jak również podważa ogólnie pewność prawa.

Zatem, w ocenie Sądu, uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją przepis prawa nie może być stosowany przez Sądy i inne organy w odniesieniu do stanów faktycznych także sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału, gdyż nieuprawnione zaniechanie władzy wykonawczej nie mogą wywierać negatywnego wpływu na sytuację obywateli (vide: wyrok z dnia 21 listopada 2006 r., II PK 42/06, LEX nr 950622, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r., V CO 43/08, LEX nr 5648).

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie jest uzasadnione i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego o tyle, że przyznał odwołującemu prawo do przeliczenia emerytury w wysokości bez zmniejszenia o sumy kwot pobranych wcześniej emerytur od dnia 17 lipca 2021r. - po myśli art. 133 ust. 1 pkt 2 tej ustawy dopuszczalne jest tylko wypłacenie podwyższonej emerytury poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do podwyższenia, jednak nie wcześniej niż za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego. W okolicznościach sprawy nie może być mowy o błędzie organu rentowego przy wydaniu decyzji pierwszorazowej o przyznaniu emerytury i ustaleniu jej wysokości. W judykaturze błąd organu rentowego jest wprawdzie rozumiany szeroko (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 marca 2011 r., I UK 332/10, LEX nr 811827), jednakże nie obejmuje sytuacji, w której organ rentowy (w chwili wydania decyzji) działa na podstawie nie budzących wątpliwości interpretacyjnych przepisów ustawy, które bez wątpienia korzystają z domniemania konstytucyjności aż do chwili uznania ich przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z Konstytucją. Decyzja wydana w takich warunkach nie może też być uznana za bezprawną, gdyż podstawa prawna do jej wydania odpadła dopiero po ogłoszeniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Dlatego też Sąd przyznał odwołującemu prawo do ustawowych odsetek od dnia 4 lipca 2024r. tj. po upływie 30 dni od daty wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Sędzia :